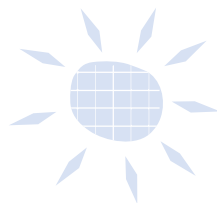

**KLÁRA MAJCÍKOVÁ
RENATA VOTAVOVÁ**

**Cesta učitele k úspěšné práci
s heterogenní třídou**

REFLEKTIVNÍ DENÍK

Modul I

Vytváření pozitivního třídního klimatu

Obsah

Úvodem	5
Pro koho je určen reflektivní deník a jaká je jeho funkce	6
Z čeho se skládá reflektivní deník	7
Představení tematických modulů reflektivního deníku	8
Modul I: Vytváření pozitivního třídního klimatu	9
Kde vidím své priority	10
Zásada: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“	11
Zásada: Upravujeme pracovní prostředí tak, aby umožňovalo otevřené vyučování	33
Zásada: Podporujeme žádané chování žáků	54
Ohlédnutí za modulem I: Vytváření pozitivního třídního klimatu	75
Závěrem	76
Seznam použité literatury	77

Úvodem

Do rukou se vám dostává **reflexivní deník**, určený jako nástroj podpory pro **práci v heterogenních (pestrých) třídách**. S neustále vzrůstající heterogenitou je více než kdy jindy důležité, aby obsah výuky umožnil všem žákům **zažívat** ve škole **vzdělávací úspěch**.

Pro učitele ale může být organizace i průběh takové výuky neustálou **profesní i osobní výzvou**. Ukazuje se, že důležitým aspektem posunu v efektivitě výuky v heterogenní třídě je **důvěra učitele ve vlastní schopnosti**. Nikdo není způsobilý tak jako vy sám/sama zhodnotit své přednosti, obavy nebo limity, které ve své praxi pocítujete, a pracovat s nimi.

Reflexivní deník, který jste právě otevřeli, může napomoci k **uvědomění si a rozvoji vlastních silných i slabých stránek**. Je jedním z vhodných nástrojů zhodnocení svých schopností při práci s heterogenní třídou a pomocníkem pro určení dalšího směřování vašeho **profesního rozvoje**.

Reflexivní deník navazuje na publikaci **Desatero úspěšné práce s heterogenní třídou**, vydanou Národním pedagogickým institutem ČR, která se tomuto tématu věnuje.

Na publikaci i její části v podobě elektronického seriálu na **www.zapojme.vsechny.cz** odkazují na vybraných místech **QR kódy**.

Pro koho je určen reflektivní deník a jaká je jeho funkce?

Reflektivní deník pro práci s heterogenní třídou je určen **primárně pro učitele základních škol, a to od začínajících učitelů až po učitele experty**. Lze ho využívat:

- **Individuálně.** Učitel s deníkem pracuje tak, že mu tento nástroj umožňuje plánovat si dílčí kroky, které vycházejí z potřeb jeho žáků v heterogenní třídě.
- **Ve skupině učitelů.** Sdílení vlastních pokroků a výzev s ostatními kolegy může učitelům přinést konstruktivní zpětnou vazbu a posunout je v jejich profesních kompetencích.
- **V případě začínajících učitelů** je reflektivní deník vhodným podkladem **pro spolupráci s uvažujícím učitelem**.
- **V rozvojových hovorech s vedením školy** lze deník využívat jako podklad pro hospitace mezi učiteli navzájem nebo hospitace vedení školy s následným rozbohem.
- **Jako nástroj pro mentoring či supervizi** je deník v tomto ohledu jistou autovizí, která posléze může posloužit i jako podklad pro supervizi.

Z čeho se skládá reflektivní deník?

Reflektivní deník se skládá **ze tří modulů popisujících etapy na učitelově cestě** k úspěšné práci s heterogenní třídou. Jedná se o **modul I** Vytváření pozitivního třídního klimatu, **modul II** Realizace výuky srozumitelné pro všechny žáky a **modul III** Umožnění různého tempa a obtížnosti výuky.

V každé etapě/modulu jsou představeny **vybrané zásady** práce s heterogenní třídou a je předložen **sebe-hodnoticí nástroj** monitorující učiteli jejich naplnění. Dostatečný prostor je poskytován pro odpovědi na reflektivní otázky, které vyučujícím napomáhají s plánováním postupu naplňování jednotlivých zásad. Na konci každé etapy nabízíme prostor pro závěrečné ohlédnutí za vaší prací na souvisejících zásadách.

Struktura obsahu jednotlivých zásad je následující:

- V **úvodní části** se můžete ještě před zahájením práce zamyslet nad vlastní školní praxí a formulovat si, kam se chcete v dané zásadě posunout.
- V **check-listu** si můžete zaznačit své výchozí a závěrečné zkušenosti či dovednosti v jednotlivých krocích, které vedou k naplnění zásady.
- V rozpracovaných krocích check-listu jsou předkládány **otázky k vlastní reflexi** spolu s konkrétními tipy pro posílení daného kroku.
- Konec každé zásady poskytuje **prostor k závěrečnému ohlédnutí** za prací, kterou jste v jednotlivých zásadách odvedli. **Úspěšnost** vašeho postupu je možné průběžně hodnotit na konci vybraných stránek deníku na **sebehodnoticím škále**.

Představení tematických modulů reflektivního deníku

V reflektivním deníku jsou obsaženy **zásady učitele pro úspěšnou práci s heterogenní třídou**. Doporučení pro naplnění jednotlivých zásad jsou detailně rozpracována v publikaci **Desatero úspěšné práce s heterogenní třídou** a lze je pro práci s pestrou třídou úspěšně využít. Reflektivní deník vychází z obsahu metodiky s cílem poskytnout učiteli více prostoru pro **smysluplnější plánování profesního rozvoje** v tématu.

Pro účely reflektivního deníku nejsou **zásady** označeny čísly symbolizujícími jejich pořadí v Desateru úspěšné práce s heterogenní třídou, ale jsou **rozděleny metaforicky do tří etap učitelovy cesty**:

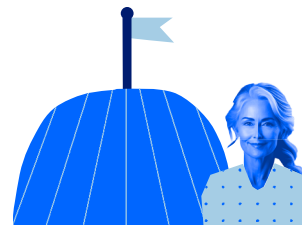
Modul I

Vytváření
pozitivního
třídního
klimatu

Modul II

Realizace
výuky srozumitelné
pro všechny
žáky

Modul III

Umožnění
různého tempa
a obtížnosti
výuky

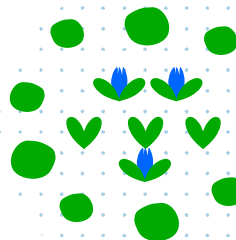
Modul I

Vytváření pozitivního třídního klimatu

První etapu cesty učitele k úspěšné práci s heterogenní třídou naplňuje téma **vytváření pozitivního třídního klimatu**. V rámci modulu I se budeme věnovat **třem zásadám** představeným v obrázku níže.

Dodržujeme
rutinu a rituály
navozující
žákům pocit „my“

Upravujeme
pracovní prostředí
tak, aby umožňovalo
otevřené vyučování

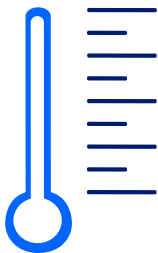
Podporujeme
žádoucí chování
žáků

Kde vidím své PRIORITY?

Doporučujeme věnovat se v **určeném období vždy pouze jedné** zásadě. Pro pomoc při rozhodování, se kterou zásadou začít v rámci modulu I, můžete využít pomůcku níže. Na znázornění zásad třemi teploměry si vyznačte, **nakolik se v daných tématech cítíte kompetentní a jistí**. Poté můžete začít tou zásadou, ve které vnímáte **nejmenší jistotu**, či tou, ve které máte **nejméně zkušeností**.

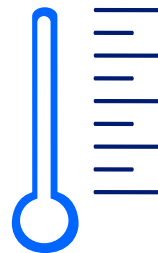
**Dodržujeme
rutinu a rituály
navozující
žákům pocit „my“**

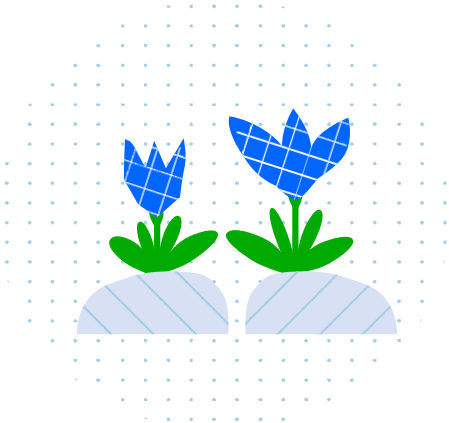

**Upravujeme
pracovní
prostředí**

**Podporujeme
žádoucí chování
žáků**

ZÁSADA

Dodržujme
rutinu a rituály navozující
žákům pocit „my“

NEŽ se pustím do práce v zásadě

Jaká témata jsou pro mě v rámci dané zásady klíčová?

DATUM:

V čem vnímám své **silné stránky** při práci s rutinami a rituály?

Co **vyzkouším** v nejbližší době?

V čem vnímám své **slabé stránky** při práci s rutinami a rituály?

Napište konkrétní **činnosti**, na které se chcete nyní soustředit v souladu s naplněním zásady:

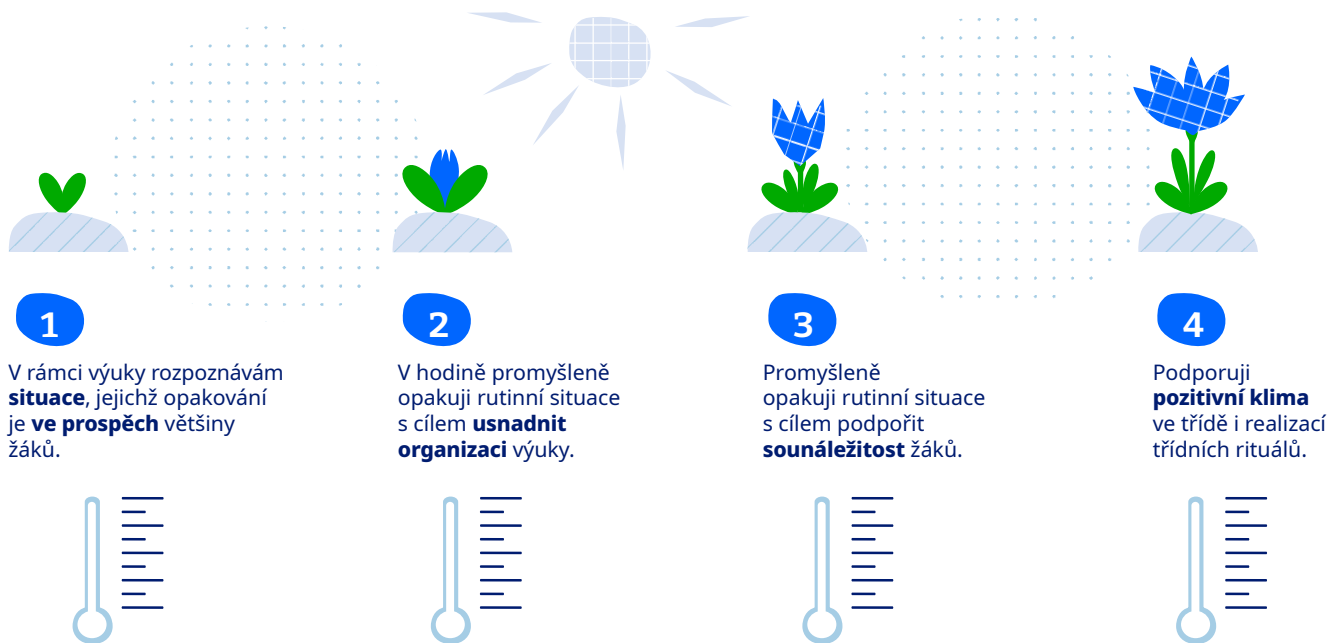
Za jaký časový horizont budu vyhodnocovat **své snahy** (zvolte si dvě období zhodnocení – první ohlédnutí, druhé ohlédnutí)?

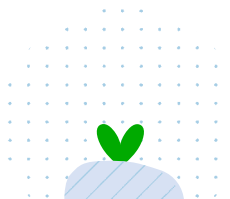
Zapište si **postřehy a otázky**, které vás napadají při realizaci, a proberte je s kolegy:

CHECK-LIST k zásadě

Nakolik si věřím v krocích?

Obrázek představuje **jednotlivé kroky** učitele vedoucí k naplnění zásady **Dodržujeme rutinu a rituály navozujících žákům pocit „my“**. Ve spodní části obrázku se můžete hodnotit, **nakolik si již nyní v daném kroku ve své praxi věříte**, nakolik se vám v daném kroku daří, nebo si můžete zvolit vlastní sebehodnoticí kritérium.

A nyní KROK za krokem... 1

V rámci výuky rozpoznávám situace, jejichž opakování je ve prospěch většiny žáků.

DATUM:

Jakých konkrétních situací si všímám a jaký v nich vidím prospěch pro žáky?

Všiml/a jsem si situací, které se **opakují**, ale nevnímám je jako prospěšné. Zapište si je:

Jak budu pokračovat? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“

Modul I

13–14

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 1

DATUM:

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

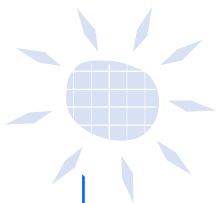
Jakou mají mé snahy u žáků **odezvu**?
Zapište si konkrétní situace a konkrétní žáky:

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

TIPY, jak posílit krok 1

Zapište si, **jak uvádíte** své hodiny a **jakou reakci** dostáváte zpět od žáků:

Zamyslete se, v **jakých situacích** a za **jakých podmínek** se žákům daří soustředit na práci v hodině.
Pátrejte, zda tomu nenapomáhají rutinní situace.

Zapište si, v **jakých situacích** si na žácích všímáte ohleduplného chování k sobě navzájem.
Lze vysledovat vliv rutinních situací?

DRUHÉ ohlédnutí za krokem 1

DATUM:

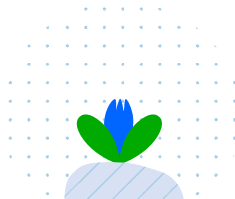

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete.
Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Jakou mají mé snahy **odezvu u žáků?**
Zapište si, které vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

A nyní KROK za krokem... 2

V hodině promyšleně opakuji rutinní situace s cílem usnadnit organizaci výuky.

DATUM:

Jakých konkrétních situací si všímám a **jaké usnadnění organizace** v nich vnímám?

Všiml/a jsem si situací, které se opakují, ale **nevnímám je jako usnadňující** pro organizaci výuky.
Zapište si, o jaké situace jde a kdy k nim dochází:

Jaké budou mé **další konkrétní snahy** v rámci daného kroku? **Kolik** potřebuji času?
Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 2

DATUM:

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

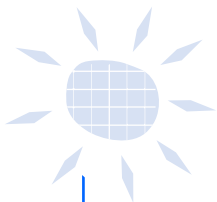
Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

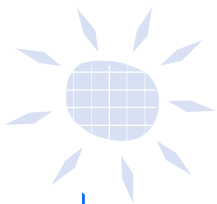

TIPY, jak posílit krok 2

Zapište si **konkrétní způsoby** zadávání **samostatné práce** (např. hlasem, vizualizací, zasedacím pořádkem žáků).

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si **konkrétní způsoby**, jak máte nastaven **způsob říkání žáků o pomoc** (např. semafor, jakou má podobu).

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si **konkrétní způsoby**, jak máte nastavena **pravidla pro odevzdávání samostatné práce žáků** (např. určené místo, kam žáci práci odevzdávají).

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

DRUHÉ ohlédnutí za krokem **2**

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

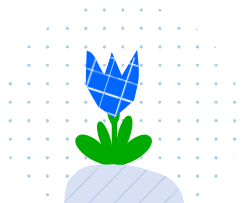

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“

Modul I

21-22

A nyní KROK za krokem... 3

Promyšleně opakují rutinní situace s cílem podpořit sounáležitost žáků.

DATUM:

Jakých konkrétních situací si všímám **v oblasti sounáležitosti žáků?**

Všiml/a jsem si situací, které se opakují v interakci žáků, **ale nevnímám je jako podporující sounáležitost.**
Zapište si, o jaké situace jde a kdy k nim dochází:

Jak budu pokračovat? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi daří tento krok realizovat? ○○○○○

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 3

DATUM:

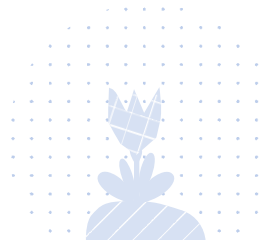

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“

Modul I

23–24

TIPY, jak posílit krok 3

Zapište si konkrétní způsoby, jak máte nastaven **rutinní úvod do hodiny** (např. společný pozdrav, úvod do hodiny: bingo, pětiminutovky, sdílení emocí, naladění na téma hodiny, sdílení zážitků, společná píseň):

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si konkrétní způsoby, jak máte nastaven **závěr hodiny/dne** (např. reflexe: kartičky, propustky, vrstevnické hodnocení, sdílení, relaxace):

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

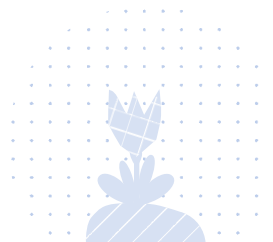
DRUHÉ ohlédnutí za krokem **3**

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

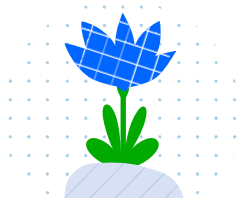

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“

Modul I

25–26

A nyní KROK za krokem... 4

Podporuji pozitivní klima ve třídě realizací třídních rituálů.

DATUM:

Jakých konkrétních situací si všímám **v realizaci třídních rituálů?**

Všiml/a jsem si, že třídní rituály, o které se pokouším, **nemají u žáků odezvu: o co se jedná a proč** tomu tak podle vás je?

Jaké budou mé další **konkrétní snahy** v rámci daného kroku? **Kolik** potřebuji času?

Datum prvního ohlédnutí si запиšte na další stranu.

Na kolik se mi to nyní daří? ○○○○○

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 4

DATUM:

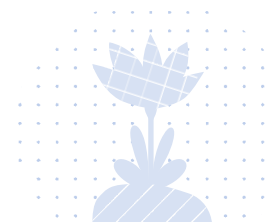

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“

Modul I

27–28

TIPY, jak posílit krok 4

Zapište si konkrétní **příležitosti**, které chcete podpořit **třídním rituálem** (např. narozeniny, výlety, pravidelné čtení, sdílení emocí, zážitků, společné stolování, trávení přestávek).

Zapište si konkrétní způsoby, jak dané příležitosti můžete převrátit v **rituál prospěšný pro klima třídy**:

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

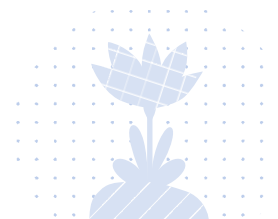
DRUHÉ ohlédnutí za krokem 4

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

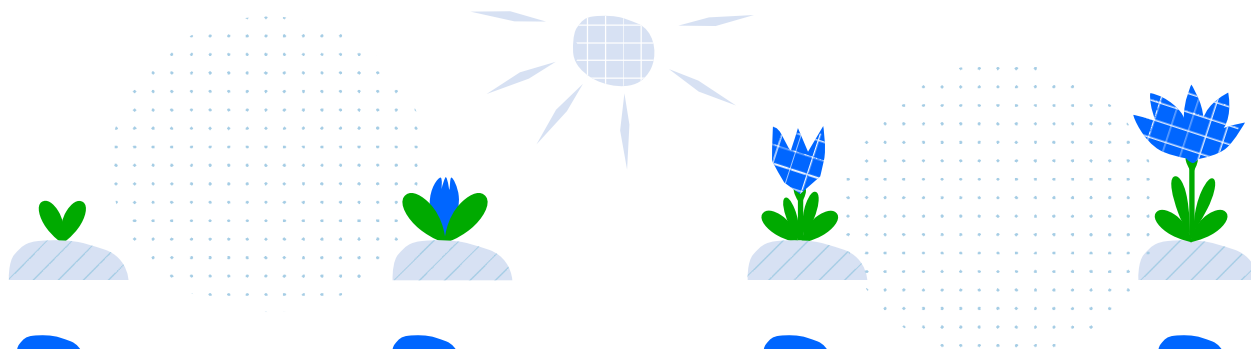
Zásada: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“

Modul I

29–30

ZÁVĚREČNÉ OHLÉDNUTÍ aneb jak se mi dařilo?

Obrázek představuje **jednotlivé kroky** učitele vedoucí k naplnění zásady **Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“**. Ve spodní části obrázku se můžete nyní ohodnotit, **nakolik si již nyní v daném kroku ve své praxi věříte**, nakolik se vám v daném kroku daří, nebo si můžete zvolit vlastní sebehodnoticí kritérium. Výsledek můžete **porovnat** se svým vstupním sebehodnocením a uvidíte **pokrok**, kterého jste v jednotlivých krocích dosáhli.

1

V rámci výuky rozpoznávám **situace**, jejichž opakování je **ve prospěch** většiny žáků.

2

V hodině promyšleně opakuji rutinní situace s cílem **usnadnit organizaci** výuky.

3

Promyšleně opakuji rutinní situace s cílem podpořit **sounáležitost** žáků.

4

Podporuji **pozitivní klima** ve třídě i realizací třídních rituálů.

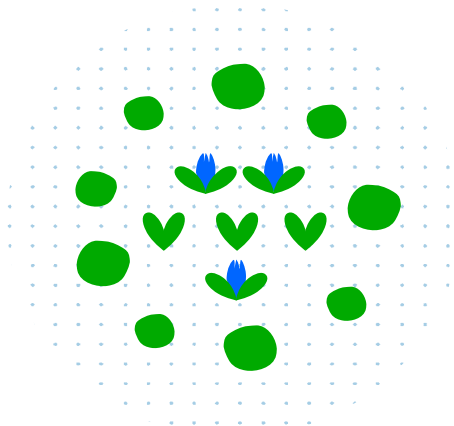
NEZAPOMEŇTE se ocenit

Nezapomeňte se ocenit za to, když se vám podaří splnit dílčí krok, který jste si v oblasti rutin a rituálů ve třídě naplánoval/a. Vepište si do obrázku, jakým způsobem se odměníte.

Prostor pro poznámky, vyjádření vlastních myšlenek, nápadů a postřehů k průběhu práce na zásadě: Dodržujeme rutinu a rituály navozující žákům pocit „my“

Závěrečný tip: Zaměřte se vždy na jednu rutinní situaci, kterou budete se žáky vědomě nacvičovat. Definujte si žádoucí stav, kterého chcete danou rutinní situací u žáků docílit.

ZÁSADA

Upravujme
pracovní prostředí tak,
aby umožňovalo otevřené
vyučování

NEŽ se pustím do práce v zásadě

Jaká témata jsou pro mě v rámci dané zásady klíčová?

DATUM:

V čem vnímám své **silné stránky** při při úpravě pracovního prostředí?

Co **vyzkouším** v nejbližší době?

V čem vnímám své **slabé stránky** při při úpravě pracovního prostředí?

Napište konkrétní **činnosti**, na které se chcete nyní soustředit v souladu s naplněním zásady:

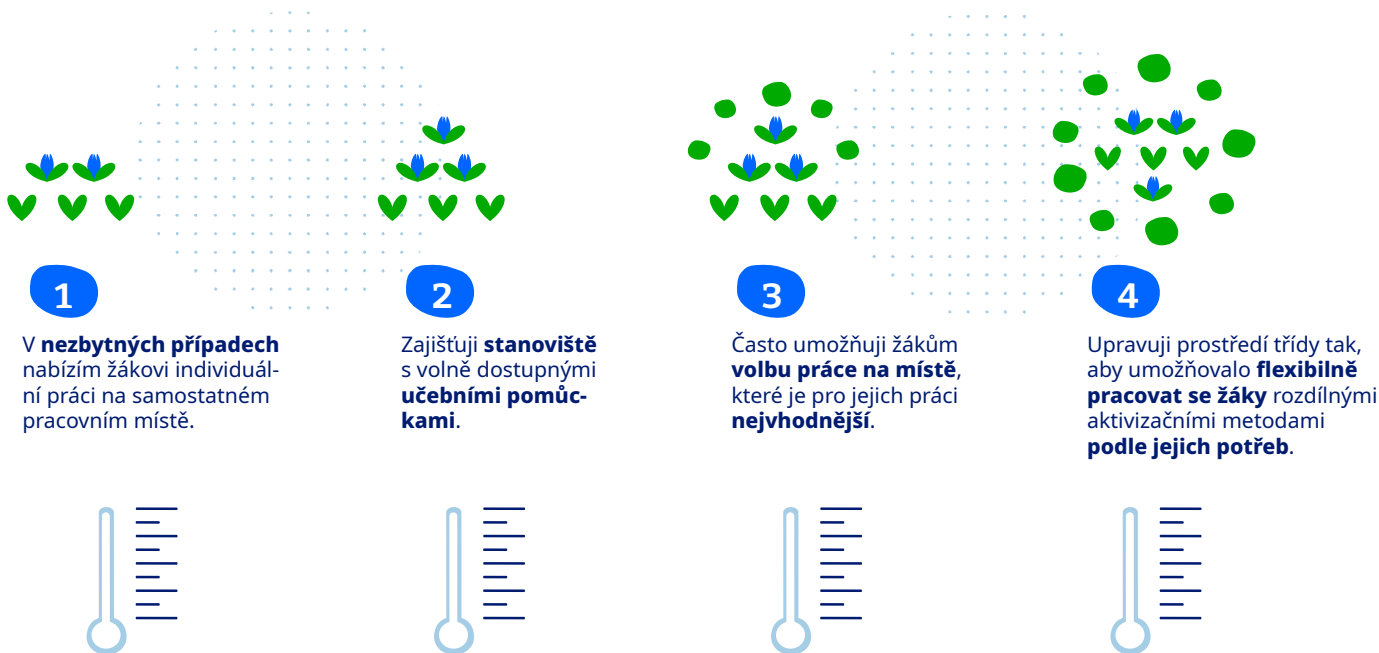
Za jaký časový horizont budu vyhodnocovat **své snahy** (zvolte si dvě období zhodnocení – první ohlédnutí, druhé ohlédnutí)?

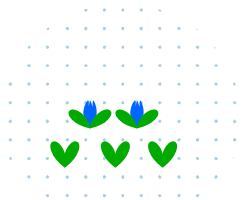
Zapište si **postřehy a otázky**, které vás napadají při realizaci, a proberte je s kolegy:

CHECK-LIST k zásadě

Nakolik si věřím v krocích?

Obrázek představuje **jednotlivé kroky** učitele vedoucí k naplnění zásady **Upravujme pracovní prostředí tak, aby umožňovalo otevřené vyučování**. Ve spodní části obrázku se můžete ohodnotit, **nakolik si v daném kroku ve své praxi věříte**, nakolik se vám v daném kroku daří, nebo si můžete zvolit vlastní sebehodnoticí kritérium.

A nyní KROK za krokem... 1

V nezbytných případech nabízím žákovi individuální práci na samostatném pracovním místě.

DATUM:

V jakých konkrétních situacích nabízím žákům práci na individuálním pracovním místě?

Všiml/a jsem si situací, kdy žáci potřebují pracovat na individuálním pracovním místě, ale nedaří se mi takové prostředí zajistit. Zapište si je a zamyslete se, proč se to zatím nedaří:

Jak budu pokračovat? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi to nyní daří? ○○○○○

Zásada: Upravujeme pracovní prostředí tak, aby umožňovalo otevřené vyučování

Modul I

35–36

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 1

DATUM:

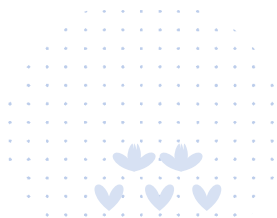

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

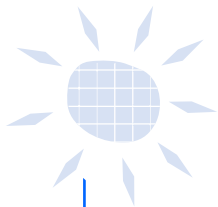
Jakou mají mé snahy u žáků **odezvu**?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi to nyní daří? ○○○○○

TIPY, jak posílit krok 1

Zapište si, **jak vypadá individuální pracovní místo**, které žákům nabízíte (např. samostatná lavice, hluchátka, místo oddělené kartonovou krabicí).

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si **pravidla**, která máte nastavena **pro práci na individuálním pracovním místě**:

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si, **jakým způsobem** žáky vysíláte na **individuální pracovní místo**. Jak je to žáky vnímáno?

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

DRUHÉ ohlédnutí za krokem 1

DATUM:

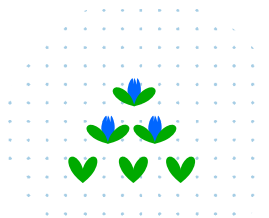

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které **vyzkoušené aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

A nyní KROK za krokem... 2

Zajišťuji stanoviště s volně dostupnými učebními pomůckami.

DATUM:

Na jakých místech a v jaké formě nechávám žákům k dispozici volně dostupné učební pomůcky?

Všiml/a jsem si situací, že žáci nemají **vhodné pomůcky**, i když je mají k dispozici.
Zapište si, o **jaké** situace jde a **kdy** k nim dochází:

Jaké budou mé **další konkrétní snahy** v rámci daného kroku? **Kolik** potřebuji času?
Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi to nyní daří? ○○○○○

Zásada: Upravujeme pracovní prostředí tak, aby umožňovalo otevřené vyučování

Modul I

39–40

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 2

DATUM:

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

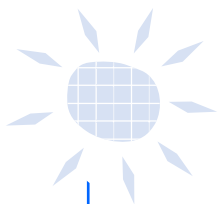
Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

TIPY, jak posílit krok 2

Zapište si konkrétní **způsoby**, jakými máte nastavené **poskytování potřebných pomůcek** pro žáky.

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si konkrétní **učební pomůcky**, které žákům dáváte během výuky **k dispozici**:

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si, **jakým způsobem žákům** sdělujete, které **učební pomůcky** budou pro samostatnou či skupinovou činnost **potřebovat**:

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

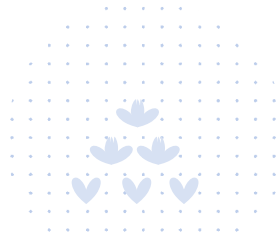
DRUHÉ ohlédnutí za krokem 2

DATUM:

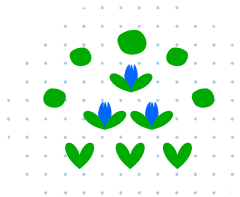

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, **které** vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

A nyní KROK za krokem... 3

Často umožňuji žákům volbu práce na místě, které je pro jejich práci nejvhodnější.

DATUM:

V jakých konkrétních situacích žáci potřebují **měnit své místo** pro soustředěnou práci?

Všiml/a jsem si situací, kdy žákům nevyhovuje **sedět v lavicích**, ale nedaří se mi najít jiný způsob jejich usazení. Zapište si, o **jaké** situace jde a **kdy** k nim dochází:

Jak budu pokračovat? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Upravujeme pracovní prostředí tak, aby umožňovalo otevřené vyučování

Modul I

43–44

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 3

DATUM:

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

TIPY, jak posílit krok **3**

Zapište si veškeré možné **pracovní pozice žáků**, které jsou pro vás realizovatelné a se kterými **souzníte**:

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si, **jak** probíhá výuka, **kdy** žáci pracují každý **v jiné pozici a na různých místech** ve třídě. Jak se cítíte vy? Je taková výuka pro žáky produktivní?

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

DRUHÉ ohlédnutí za krokem 3

DATUM:

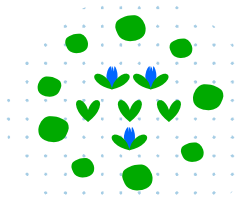

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

A nyní KROK za krokem... 4

Upravuji prostředí třídy tak, aby umožňovalo se žáky flexibilně pracovat rozdílnými aktivizačními metodami podle jejich potřeb.

DATUM:

Jakých konkrétních situací si všímám při úpravě **rozmístění lavic ve třídě**?

Všiml/a jsem si, že úprava rozmístění lavic není vždy **produktivní**.
Zapište si, o jaký druh uspořádání lavic jde a čeho konkrétně si všímáte:

Jaké budou mé další **konkrétní snahy** v rámci daného kroku? **Kolik** potřebuji času?
Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi to nyní daří? ○○○○○

Zásada: Upravujeme pracovní prostředí tak, aby umožňovalo otevřené vyučování

Modul I

47–48

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 4

DATUM:

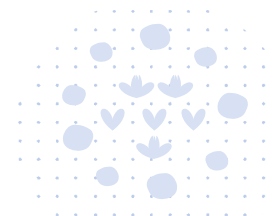

Zapište si, **jaké** konkrétní kroky **realizujete**:

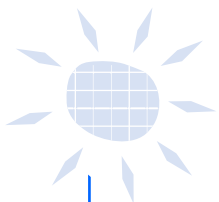
Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

TIPY, jak posílit krok 4

Zapište si **metody výuky**, které ve třídě využíváte, a k nim přiřadte, v jakém **uspořádání lavic** danou metodu **realizujete**:

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Zapište si, **co** vám jednotlivá uspořádání lavic ve třídě **umožňují** a zda v nich vnímáte nějaké **výzvy**:

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Využijte **pomůcku** z publikace Desatera k zásadě 3, ve které naleznete jednoduchý **přehled výhod a výzev** základních možností **uspořádání lavic**.

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

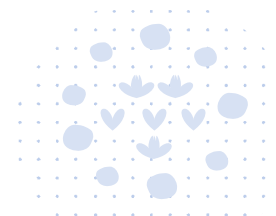
DRUHÉ ohlédnutí za krokem 4

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

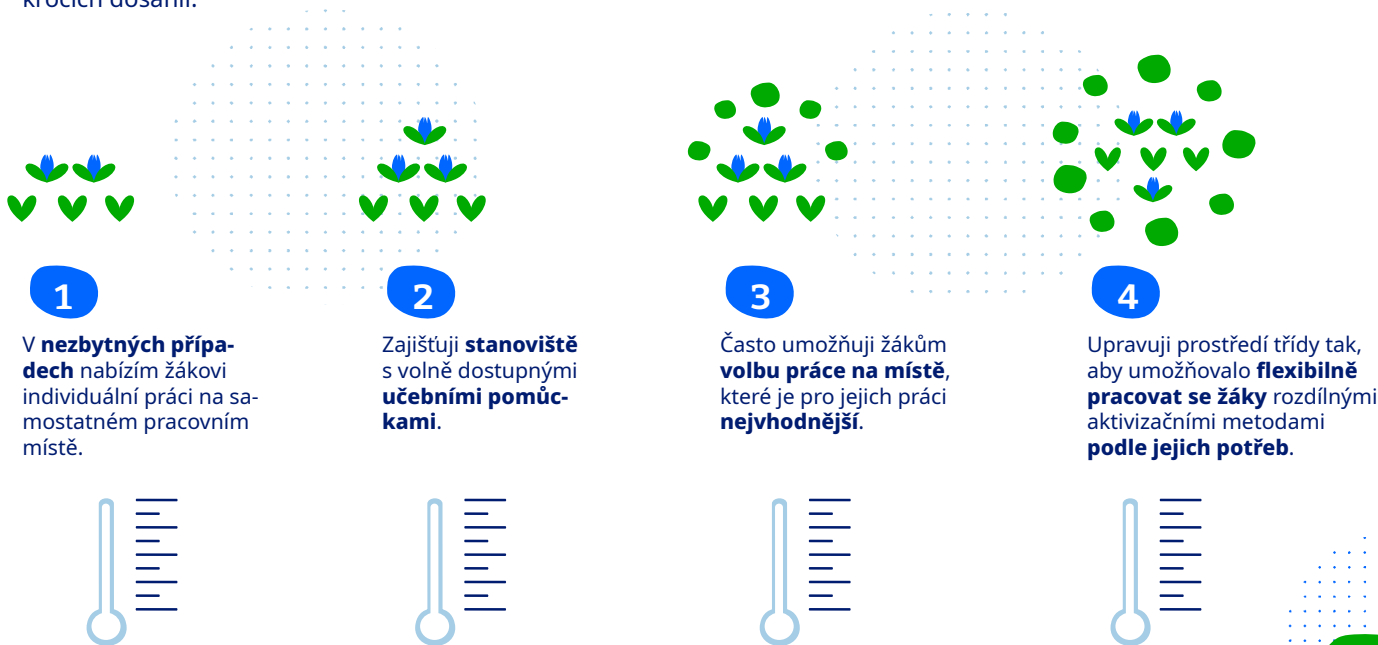
Zapište si, **které** vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

ZÁVĚREČNÉ OHLÉDNUTÍ aneb jak se mi dařilo?

Obrázek představuje **jednotlivé kroky** učitele vedoucí k naplnění zásady **Upravujme pracovní prostředí tak, aby umožňovalo otevřené vyučování**. Ve spodní části obrázku se můžete nyní ohodnotit, **nakolik si již v daném kroku ve své praxi věříte**, nakolik se vám v daném kroku daří, nebo si můžete zvolit vlastní sebehodnoticí kritérium. Výsledek můžete **porovnat** se svým vstupním sebehodnocením a uvidíte **pokrok**, kterého jste v jednotlivých krocích dosáhli.

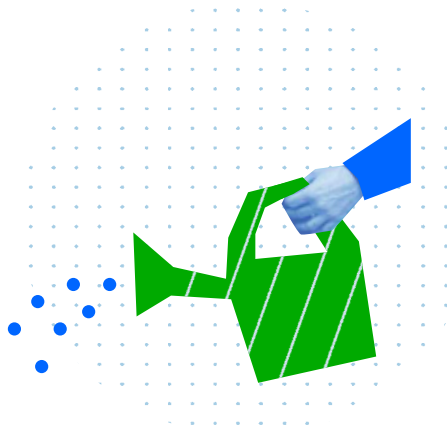
NEZAPOMEŇTE se ocenit

Nezapomeňte se ocenit za to, když se vám podaří splnit dílčí krok, který jste si v oblasti úpravy pracovního prostředí naplánoval/a. Vepište si do obrázku, jakým způsobem se odměníte.

Prostor pro poznámky, vyjádření vlastních myšlenek, nápadů a postřehů k průběhu práce na zásadě: Upravujeme pracovní prostředí

Závěrečný tip: Před jakoukoli změnou v rozmístění lavic si odpovězte na otázku: Čeho chci daným způsobem rozmístění lavic dosáhnout? Je skutečně dané rozmístění lavic to nejvhodnější pro metodu výuky, kterou budeme v hodině realizovat?

ZÁSADA

Podporujme
žádoucí chování žáků

NEŽ se pustím do práce v zásadě

Jaká témata jsou pro mě v rámci dané zásady klíčová?

DATUM:

V čem jsou mé **silné stránky** při podporování žádoucího chování žáků?

Co **vyzkouším** v nejbližší době?

V čem jsou mé **slabé stránky** při podporování žádoucího chování žáků?

Napište konkrétní **činnosti**, na které se chcete nyní soustředit v souladu s naplněním zásady:

Jak budu pokračovat? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlédnutí si запиšte na další stranu.

CHECK-LIST k zásadě

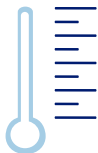
Nakolik si věřím v krocích?

Obrázek představuje **jednotlivé kroky** učitele vedoucí k naplnění zásady **Podporujeme žádoucí chování žáků**. Ve spodní části obrázku se můžete ohodnotit, nakolik si nyní v daném kroku ve své praxi věříte, **nakolik se vám v daném kroku daří**, nebo si můžete zvolit vlastní sebehodnoticí kritérium.

1

Mám společně se žáky nastavená **srozumitelná, dodržovatelná a vymahatelná pravidla** chování.

2

Pravidelně (preventivně) pracuji s nastavenými pravidly chování, aby si je žáci **zvnitřnili**.

3

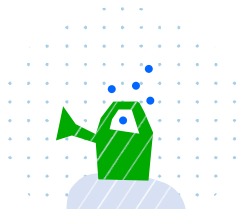
Mám **transparentně nastavený scénář** pro případ, že pravidla nebudou žáky dodržována.

4

Mám nastavenou **hierarchii následků** při opakovaném porušování pravidel chování žáky.

A nyní KROK za krokem... 1

Mám společně se žáky nastavená srozumitelná,
dodržovatelná a vymahatelná pravidla chování.

DATUM:

Všiml/a jsem si těchto situací, kdy žáci **(spolu)pracují efektivně** bez stanovených pravidel chování.
Poznamenejte si, co je k tomu vede:

Všímám si těchto konkrétních **projevů chování** u žáků, které vnímám jako důležitá pro ošetření **společnými pravidly**:

Jak budu pokračovat? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi to nyní daří? ○○○○○

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 1

DATUM:

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

Jakou mají mé snahy u žáků **odezvu**?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

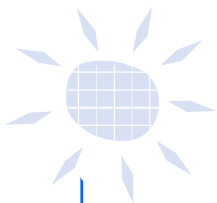

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujeme žádoucí chování žáků

Modul I

57–58

TIPY, jak posílit krok 1

Zapište si **všechna pravidla**, která chcete, abyste společně se žáky v budoucnu dodržovali. Zaměřte se na ta, která napomohou k **vytvoření pozitivního klimatu ve třídě**:

Zamyslete se nad tím, zda jsou takto formulovaná pravidla pro žáky **srozumitelná, jednoznačná, pozitivně formulovaná a vymahatelná**. Modelujte si je na situacích, které jsou pro žáky zátěžové. Zapište si poznámky, které vás případně napadají, a mluvte o tom se žáky:

Přizvěte žáky k zamyšlení nad navrhováním **úpravy pravidel** (např. Jak vám pravidlo vyhovuje? Jak se vám ho daří dodržovat? Proč ano / proč ne? Jak byste chtěli pravidlo upravit?).

DRUHÉ ohlédnutí za krokem 1

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které **vyzkoušené aktivity** či **tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujme žádoucí chování žáků

Modul I

59–60

A nyní KROK za krokem... 2

Pravidelně (preventivně) pracuji s nastavenými pravidly chování, aby si je žáci zvnitřnili.

DATUM:

V jakých konkrétních situacích si všímáte, že žáci dodržují nastavená pravidla chování?

Všiml/a jsem si situací, kdy žáci stanovená **pravidla nedodržují**. Zapište si, o **jaké** situace jde a **kdy** k nim dochází:

Jaké budou mé další **konkrétní snahy** v rámci daného kroku? **Kolik potřebuji času?** Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi to nyní daří? ○○○○○

PRVNÍ ohlédnutí za krokem **2**

DATUM:

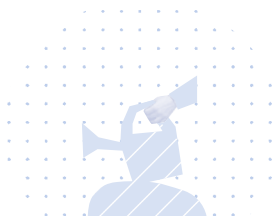

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujeme žádoucí chování žáků

Modul I

61–62

TIPY, jak posílit krok 2

Zapište si konkrétní **způsoby**, jak posilujete **zvnitřňování nastavených pravidel** (např. pracovní list, modelové situace):

NYNÍ

PŘÁNÍ DO BUDOUCNA

Postupujte pomalu pravidlo po pravidlu. Zaměřte se na to, abyste si našli čas na **pravidelné vyhodnocování** dodržování každého z nich.

Vytvořte si **jednoduché gesto**, které bude žákům signalizovat **porušení pravidla** (např. ukazováček před pusou, číslo porušeného pravidla na prstech, ukázání pravidla na seznamu vyvěšeném ve třídě).

Oceňte žáky za to, že pravidla **dodržují** (např. vzkazem, který jim můžete tajně nechat na lavici, slovní pochvalou, žolíkem).

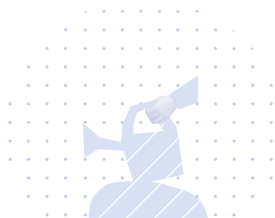
DRUHÉ ohlédnutí za krokem **2**

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, **které** vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

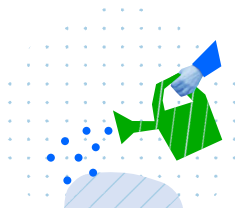

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujme žádoucí chování žáků

Modul I

63–64

A nyní KROK za krokem... 3

Mám transparentně nastavený scénář pro případ, že pravidla nebudou žáky dodržována.

DATUM:

Jak konkrétně **reagujete** v situacích, kdy si všimnete, že společně nastavená pravidla nejsou dodržována?

Jaké postupy realizujete při nedodržování pravidel? Zapište si, o jaké situace jde a kdy k nim dochází:

Jak budu pokračovat? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlédnutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 3

DATUM:

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

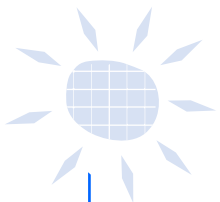

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujeme žádoucí chování žáků

Modul I

65–66

TIPY, jak posílit krok 3

Vysvětlujte žákům předem **následky** v případě nedodržování stanovených pravidel (např. odebrání výhod, ztráta volného času).

Přizvěte žáky do **diskuse o možných následcích** nedodržování stanovených pravidel. Lépe pochopíte, jak sankce žáci vnímají.

Přizvěte žáky k **vizualizaci stanovených pravidel** společně s následky při jejich nedodržování (např. vystavte vizualizovaná pravidla na dobře viditelném místě ve třídě tak, abyste na ně mohl/a odkazovat).

DRUHÉ ohlédnutí za krokem **3**

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujme žádoucí chování žáků

Modul I

67–68

A nyní KROK za krokem... 4

Mám nastavenou hierarchii následků, pokud žáci pravidla chování opakovaně porušují.

DATUM:

Jaké konkrétní pravidlo je pravidelně porušováno? Proč k tomu podle mě dochází?

Jak konkrétně mám **odstupňované následky** v případě nedodržování tohoto pravidla?

Jaké budou mé další **konkrétní snahy** v rámci daného kroku? **Kolik** potřebuji času? Datum prvního ohlednutí si zapište na další stranu.

Nakolik se mi to nyní daří? ○○○○○

PRVNÍ ohlédnutí za krokem 4

DATUM:

Zapište si, **jaké konkrétní kroky** realizujete:

Jakou mají mé snahy **odezvu** u žáků?

Jak budu nyní pokračovat?

Kdy se vrátím k dalšímu ohlédnutí?

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujeme žádoucí chování žáků

Modul I

69–70

TIPY, jak posílit krok 4

V případě **opakovaného nedodržování** konkrétního pravidla si vypíšte veškeré další **následky porušování** pravidel, které přicházejí v úvahu. Zaměřte se na to, zda jsou tyto **následky adekvátní prohřešku**:

Zapisujte si, **jak žáci** na stanovené následky **reagují**, a snažte se najít čas pro společnou **reflexi**:

Soustředte se spíše na **oceňování žádoucího chování** (např. verbální ocenění, umožnění volby činnosti) než na následky prohřešků.

Snažte se pracovat tak, aby **každý den** poskytl žákům **nové šance** na to, aby při dodržování pravidel uspěli.

V případě opakovaného nedodržování konkrétního pravidla se zaměřte na jeho **intenzivní opětovný nácvik**. Pokud budete neúspěšní, změňte společně se žáky jeho **formulaci**.

DRUHÉ ohlédnutí za krokem 4

DATUM:

Zapište si, **v čem** vidíte **pokrok** oproti minulému zhodnocení:

Zapište si, které vyzkoušené **aktivity či tipy** chcete **udržet** ve své praxi i nadále:

Nakolik se mi nyní daří tento krok realizovat? ○○○○○

Zásada: Podporujeme žádoucí chování žáků

Modul I

71-72

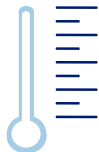
ZÁVĚREČNÉ OHLÉDNUTÍ aneb jak se mi dařilo?

Obrázek představuje **jednotlivé kroky** učitele vedoucí k naplnění zásady **Podporujeme žádoucí chování žáků**. Ve spodní části obrázku se můžete nyní ohodnotit, **nakolik si již nyní v daném kroku ve své praxi věříte**, nakolik se vám v daném kroku daří, nebo si můžete zvolit vlastní sebehodnoticí kritérium. Výsledek můžete **porovnat** se svým vstupním sebehodnocením a uvidíte **pokrok**, kterého jste v jednotlivých krocích dosáhli.

1

Mám společně se žáky nastavená **srozumitelná, dodržovatelná a vymahatelná pravidla** chování.

2

Pravidelně (preventivně) pracuji s nastavenými pravidly chování, aby si je žáci **zvnitřnili**.

3

Mám **transparentně nastavený scénář** pro případ, že pravidla nebudou žáky dodržována.

4

Mám nastavenou **hierarchii následků** při opakovaném porušování pravidel chování žáky.

NEZAPOMEŇTE se ocenit

Nezapomeňte se ocenit za to, když se vám podaří splnit dílčí krok, který jste si v oblasti rutin a rituálů ve třídě naplánoval/a. Vepište si do obrázku, jakým způsobem se odměníte.

Prostor pro poznámky, vyjádření vlastních myšlenek, nápadů a postřehů k průběhu práce na zásadě: Podporujeme žádoucí chování žáků

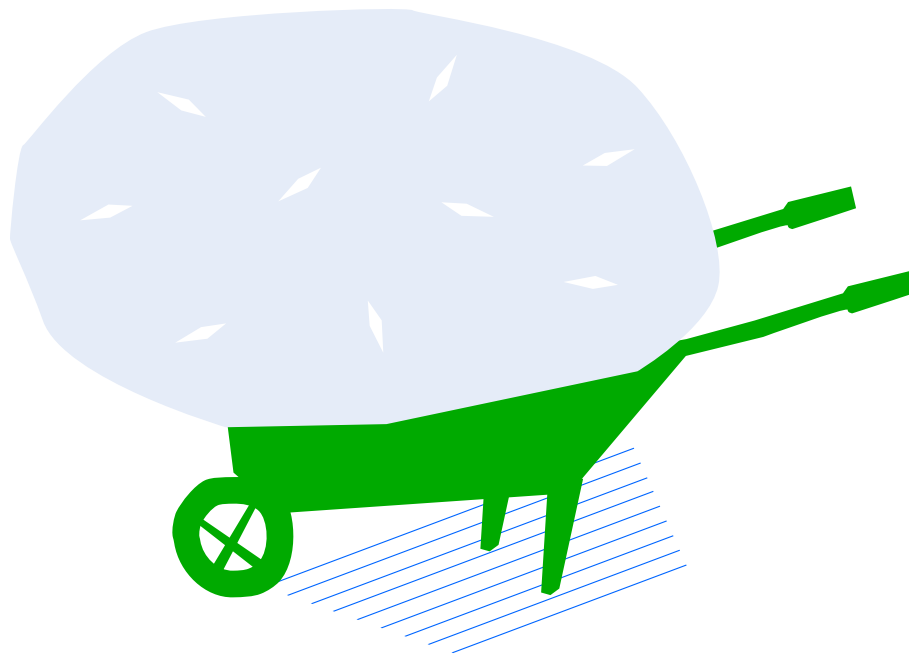

Závěrečný tip: Soustředte se na kvalitu, nikoli na kvantitu pravidel chování ve třídě. Snažte se, aby si žáci jednotlivá pravidla (maximálně 5) postupně zvnitřnili a vnímali jejich důležitost pro celkovou pohodu ve třídě.

OHLÉDNUTÍ ZA MODULEM I:

Vytváření pozitivního třídního klimatu

Napište si pro sebe **vzkaz**, ve kterém si poznamenáte, k čemu se chcete po čase **opět vrátit** (konkrétní situace z výuky, další nápady do výuky).

ZÁVĚREM

Vážené paní učitelky, vážení páni učitelé,

trénink dovedností pro práci s heterogenním kolektivem je **dlouhodobý**, snad dokonce nekončící **proces**. Věříme, že využívání reflektivního deníku vám poskytlo **motivaci a inspiraci** v oblasti práce s heterogenním kolektivem a že se s jeho pomocí cítíte ve své pedagogické praxi jistější v situacích, ve kterých jste se dříve necítili zcela **komfortně**.

Skupiny vyučovaných žáků se každoročně (i v průběhu roku) mohou **měnit** a tím se mění i **potřeby učitelů**, které s novou skupinou žáků nastávají. Neváhejte se proto k reflektivnímu deníku, jeho zásadám, jednotlivým krokům a tipům vracet i v budoucnu, můžete v nich objevit další **inspiraci**.

SEZNAM použité literatury

- BARNIER, C. (2009). The Big what Now Book of Learning Styles: A Fresh and Demystifying Approach. Bingley: Emerald Books.
- BARTOŇOVÁ, M. (2013). Inkluzivní didaktika v základní škole se zřetelem na edukaci žáků s lehkým mentálním postižením. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita.
- BARTOŇOVÁ, M. et al. (2013). Vzdělávání se zaměřením na inkluzivní didaktiku a vyučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita.
- BARTOŇOVÁ, M., & VÍTKOVÁ, M. (2020). Efektivní vyučování v heterogenní třídě se zřetelem na metody a učební strategie. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita.
- ČAPEK, R. (2017). Líný učitel – Jak učit dobře a efektivně. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. r. o.
- EICHHORN, Ch. (2019). Učitel a práce se třídou. Praha: Raabe.
- COHEN, E. G., & LOTAN, R. A. (2014). Designing groupwork: strategies for the heterogeneous classroom. 3rd ed. New York: Teachers College Press.
- KASÍKOVÁ, H., & VALENTA, J. (1994). Reformu dělá učitel aneb Diferenciace, individualizace, kooperace ve vyučování: (pohledy pedagogické). 1. vyd. Praha: Sdružení pro tvořivou dramaturgii.
- MAREŠ, J. (1998). Styly učení žáků a studentů. 1. vyd. Praha: Portál.

- PRASHNIG, B. (2006). Learning styles in action. 1st pub. London: Network Continuum Education.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., & MAREŠ, J. (2009). Pedagogický slovník. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál.
- SIEGLOVÁ, D. (2019). Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století. 1. vyd. Praha: Grada.
- ŠMEJKALOVÁ, R., & SCHMIDOVÁ, K. (2012). Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky [online]. Praha: SCIO, s.r.o. <https://database.op-vk.cz/Product/Detail/749>
- THOROVÁ, K. (2015). Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt. 1. vyd. Praha: Portál.
- TOMLINSON, C. A. (2001). How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms [online]. 2nd ed. Alexandria, Va.: Association for Supervision and Curriculum Development. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=3002067>
- VALIŠOVÁ, A. et al. (2007). Pedagogika pro učitele. 1. vyd. Praha: Grada.

Cesta učitele k úspěšné práci s heterogenní třídou

REFLEKTIVNÍ DENÍK

Mgr. Klára Majčíková, Ph.D., PhDr. Renata Votavová

Vydal Národní pedagogický institut České republiky,

Senovážné náměstí 25, Praha

Rok vydání: 2025, první vydání

Editorské práce: Mgr. Marie Komorná, Ph.D.

Ilustrace, grafická úprava a sazba: Hedvika Marešová

Aktuální informace o publikacích Národního pedagogického
institutu České republiky najdete na webových stránkách
www.npi.cz a www.zapojmevsechny.cz.

Publikaci Desatero úspěšné práce s heterogenní třídou
najdete pod tímto QR kódem:

